

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΛΗΨΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Κατερίνα Κεδράκα

Καθηγήτρια – Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο ΕΑΠ

Τι είναι η συνέντευξη

Η συνέντευξη είναι μια διαδικασία που επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορίες και δεδομένα μέσα από την ανάλυση του λόγου επιλεγμένων αλλά χαρακτηριστικών περιπτώσεων. Είναι ένα ερευνητικό εργαλείο το οποίο χρησιμοποιείται ως μέσο συλλογής πληροφοριών, ελέγχου και ερμηνείας των ερευνητικών ερωτημάτων μιας έρευνας. Οι συνεντεύξεις «φωτίζουν», δηλαδή επιτρέπουν την πρόσβαση στον τρόπο που βλέπουν οι άλλοι τα πράγματα, στις σκέψεις τους, στις στάσεις και τις απόψεις που κρύβονται πίσω από τη συμπεριφορά τους. Μια συνέντευξη μπορεί, ωστόσο, να είναι και το μέσο για τη βαθύτερη εξέταση των κινήτρων των ερωτώμενων για τους λόγους που απάντησαν με τον συγκεκριμένο τρόπο.

Γενικά, η συνέντευξη στηρίζεται στην ελεύθερη κι ανοιχτή επικοινωνία, προϋποθέτει κάποια σχέση ανάμεσα στον συνεντευκτή και τον ερωτώμενο και ως τεχνική άντλησης δεδομένων βοηθά τον ερευνητή όχι απλώς να πλησιάζει εις βάθος το θέμα του, αλλά και να αξιοποιεί εμπειρίες και συναισθήματα, και γενικά, συναισθηματικού τύπου δεδομένα. Με άλλα λόγια, η συνέντευξη είναι ένας τρόπος για να ανακαλύψει ο ερευνητής τι σκέφτονται και τι αισθάνονται οι ερωτώμενοι. Ως εργαλείο έρευνας παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα, διότι δίνει ευκαιρίες να διευκρινιστούν κάποιες απαντήσεις, να γίνουν επιπλέον ερωτήσεις, δίνοντας, έτσι, τη δυνατότητα για εμβάθυνση, όπου ήταν αδιευκρίνιστα όσα λέχθηκαν, και λόγω της αμεσότητάς της βρίσκει, συνήθως, μεγάλη αποδοχή από τους συμμετέχοντες σε μια έρευνα.

Η συνέντευξη στο πλαίσιο της ποιοτικής έρευνας

Σε κάθε έρευνα ο ερευνητής χρειάζεται να κάνει μια αρχική αλλά βασική μεθοδολογική επιλογή ανάμεσα στην ποσοτική και στην ποιοτική προσέγγιση (ή και στον συνδυασμό τους) για να ερευνήσει το θέμα του. Υπενθυμίζουμε ότι η ποσοτική προσέγγιση είναι εκείνη που επιτρέπει να μάθουμε «τι συμβαίνει;» ενώ η ποιοτική επιτρέπει να εξετάσουμε το «γιατί συμβαίνει;». Επιδίωξη της ποιοτικής έρευνας είναι «να ανακαλύψει τις απόψεις του ερευνώμενου πληθυσμού, εστιάζοντας στις οπτικές γωνίες υπό τις οποίες τα άτομα βιώνουν και αισθάνονται τα γεγονότα» (Bird, & συν., 1999: 320). Επομένως, η ποιοτική προσέγγιση είναι μια προσέγγιση σε βάθος, με στόχο την ανάλυση κι ερμηνεία ποιοτικών στοιχείων, αφού πρώτα συλλέξουμε, κατηγοριοποιήσουμε και αξιολογήσουμε τα δεδομένα μας. Την επιλέγουμε όταν μας ενδιαφέρει να κάνουμε βαθύτερη ανάλυση και ερμηνεία καταστάσεων, γεγονότων, συμπεριφορών ή εμπειριών. Οι ποσοτικές μέθοδοι συλλογής στοιχείων δε μπορούν να δώσουν τις πλούσιες περιγραφές και ερμηνείες που απαιτούνται, για να γίνουν κατανοητά όλα τα παραπάνω, και ειδικά η εμπειρία.

Η συνέντευξη είναι μια πολύ συνηθισμένη τεχνική συλλογής δεδομένων σε μια ποιοτική έρευνα. Εκτιμάται ότι το 90% των κοινωνικών ερευνών χρησιμοποιούν τις συνεντεύξεις, με κάποιον τρόπο, για να συλλέξουν τα δεδομένα τους ή ένα μέρος

αυτών.

Βήματα λήψης συνέντευξης

Όταν πρόκειται να πάρουμε μια συνέντευξη ακολουθούμε, σε γενικές γραμμές, την εξής διαδικασία:

1. Επιλογή των ερωτώμενων, του δείγματος της έρευνας

Το πρώτο ζήτημα που απασχολεί τον αρχάριο ερευνητή που θα χρησιμοποιήσει τη συνέντευξη ως μέσο συλλογής των δεδομένων του είναι ο αριθμός των συνεντεύξεων που πρέπει να γίνουν. Είναι εξ αρχής γνωστό ότι σε μια έρευνα που χρησιμοποιεί τη συνέντευξη ως εργαλείο συλλογής δεδομένων η αντιπροσωπευτικότητα εξασφαλίζεται από την ποιοτική σύσταση της ομάδας που αποτελεί το δείγμα. Φροντίζουμε, δηλαδή, οι ερωτώμενοι να αποτελούν **χαρακτηριστικές, τυπικές, περιπτώσεις**, να αντιπροσωπεύουν -κατά το δυνατόν- τις περισσότερες ή/και τις κυριότερες κατηγορίες του πληθυσμού που ερευνούμε. Συνήθως, μερικές συνεντεύξεις βάθους είναι συνήθως αρκετές για να δώσουν μια αντικειμενική εικόνα. Άλλωστε, μετά από έναν αριθμό συνεντεύξεων που λαμβάνονται από προσεκτικά επιλεγμένες –άρα αντιπροσωπευτικές- περιπτώσεις, επέρχεται ο «πληροφοριακός κορεσμός», δηλαδή, όσες συνεντεύξεις και να πάρουμε λίγο-πολύ θα μας οδηγήσουν στα ίδια ή σε πολύ παρόμοια αποτελέσματα.

Ένα δεύτερο σημαντικό κριτήριο για την επιλογή των ερωτώμενων είναι η δυνατότητά μας να τους **προσεγγίσουμε**, να είναι δηλαδή άτομα που με –σχετική- ευκολία θα μπορέσουμε να βρούμε, να επικοινωνήσουμε και να κανονίσουμε να συναντηθούμε μαζί τους για τη συνέντευξη.

2. Προετοιμασία, σχεδιασμός της συνέντευξης

α. Βασικό μέλημα του ερευνητή είναι να σχεδιάσει την πορεία της συζήτησης και να έχει ξεκαθαρίσει *τι* θα ρωτήσει και *γιατί*. Επομένως, η συνέντευξη χρειάζεται να σχεδιαστεί με βάση κάποιους **θεματικούς άξονες**. **Γενικά, οι άξονες μιας συνέντευξης πρέπει να συνάδουν με το στόχο και τα ερευνητικά μας ερωτήματα.** Στη φάση αυτή φροντίζουμε να δημιουργήσουμε έναν Οδηγό Συνέντευξης, ένα είδος θεματικού «πιλότου», με βάση πάντα το σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας και φυσικά τους άξονες προβληματισμού που θέσαμε εξ αρχής. Για έναν αρχάριο ερευνητή η συνέντευξη μπορεί να χωρίζεται σε τόσους θεματικούς άξονες όσα είναι και τα ερευνητικά ερωτήματα που έχει θέσει. Σε κάθε άξονα ο ερευνητής έχει προσχεδιάσει ορισμένες πιθανές ερωτήσεις που θα θέσει, και συχνά ξεκινά τη συνέντευξη με αυτές μέχρι να «σπάσει» ο πάγος και η συζήτηση να κυλήσει πιο αβίαστα. Τις περισσότερες φορές οι ερωτήσεις αυτές είναι μια λεκτική αναπροσαρμογή ή αναδιατύπωση ή ανάλυση των ερωτημάτων που ερευνά.

Μια άλλη προσέγγιση κατά τη συνέντευξη είναι να έχουμε φτιάξει μια λίστα των θεμάτων προς διερεύνηση, αλλά σε αυτήν την περίπτωση καλό είναι να έχουμε βάλει τίτλους, σαν «ομπρέλες» θα λέγαμε, πχ, τα ερευνητικά μας ερωτήματα, ώστε να

είμαστε σίγουροι ότι δεν ξεφύγαμε από τον σκοπό και το θέμα της συνέντευξης.

β. Το δεύτερο σημείο που περιλαμβάνει ο σχεδιασμός της συνέντευξης είναι ο προσδιορισμός του **τόπου και του χρόνου** της συνάντησης και της διεξαγωγής της. Ο ερευνητής οφείλει να έχει εντοπίσει τον κατάλληλο χώρο και χρόνο ώστε να τα προτείνει στον ερωτώμενο. Οι δύο αυτοί παράγοντες, αν και δεν αφορούν στην ουσία της συνέντευξης, είναι συχνά καθοριστικοί για την ομαλή και απρόσκοπτη διεξαγωγή της. Φροντίδα, λοιπόν, του ερευνητή είναι να εξασφαλίσει ένα ήσυχο μέρος σε χρόνο που βολεύει τον ερωτώμενο για να αποφύγει να του δημιουργήσει πίεση, άγχος, αμηχανία, δυσκολία κτλ.

3. Αρχική προσέγγιση του ερωτώμενου

Σημαντικό στοιχείο της επιτυχίας μιας συνέντευξης οφείλεται στην **επικοινωνία** με τον ερωτώμενο. Η προσέγγιση και η πρώτη εντύπωση συχνά καθορίζουν και την ποιότητα αυτής της επικοινωνίας και παίζουν σημαντικό ρόλο στο να εδραιωθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης -απαραίτητο για μια συνέντευξη. Η πρώτη προσέγγιση μπορεί να γίνει προσωπικά ή τηλεφωνικά, σε κάθε περίπτωση, όμως, λέμε ποιοι είμαστε, τι ερευνούμε και για ποιον λόγο ζητούμε τη συμβολή του στην έρευνά μας.

Θα πρέπει εξ αρχής να είμαστε όσο πιο διαφωτιστικοί γίνεται για τους σκοπούς της συνέντευξης και γιατί επιλέξαμε το συγκεκριμένο άτομο να δώσει συνέντευξη, ώστε να μειωθεί η επιφυλακτικότητα και η ανησυχία του. Σε αυτήν την πρώτη επικοινωνία μπορούμε να διευκρινίσουμε και το είδος της καταγραφής που θα γίνει, πχ να ζητήσουμε άδεια για να χρησιμοποιήσουμε μαγνητόφωνο, ώστε να εξασφαλίσουμε τη συναίνεση του συμμετέχοντα. Μπορεί, επίσης, να χρειαστεί να εξηγήσουμε ότι είναι απαραίτητο να το χρησιμοποιήσουμε, διότι εξασφαλίζει την πιστή αναπαραγωγή όσων μας πει ο ίδιος, κτλ. Ακόμα, κατά την αρχική επικοινωνία συζητείται και το ζήτημα της ανωνυμίας (ή μη) και, γενικά, δίνονται εγγυήσεις για το πώς θα χρησιμοποιηθούν οι πληροφορίες που θα μας δώσει ο ερωτώμενος. Εδώ δίνεται και η υπόσχεση ότι η συνέντευξη θα σταματήσει στο σημείο που δεν θα αισθάνεται άνετα ή ότι, ακόμα κι αν αρχικά καταγραφούν κάποιες απόψεις του, μπορεί να ζητήσει να μην δημοσιοποιηθούν. Τέλος, μπορούμε να συμφωνήσουμε, κι αυτό συνήθως αίρει την επιφυλακτικότητα των ερωτώμενων, ότι πριν από κάθε χρήση και δημοσιοποίηση της συνέντευξης θα τους δοθεί ένα αντίγραφο. Αυτού του τύπου οι εξηγήσεις και οι διαβεβαιώσεις είναι δικλείδες ασφαλείας για τον διστακτικό συμμετέχοντα και συνήθως τον κάνουν να αισθανθεί πιο ασφαλής, ανοιχτός και χαλαρός κατά τη συνέντευξη. Όλα αυτά αποτελούν το «**συμβόλαιο**» της συνέντευξης. Απαραιτήτως ο ερευνητής πρέπει να τηρήσει ό,τι συμφωνήσει στο αρχικό στάδιο της προσέγγισης. Καλό είναι, πάντως, να θυμόμαστε ότι ο ερωτώμενος έχει δικαίωμα (για τους δικούς του λόγους, που δεν οφείλει να μας τους πει) να αρνηθεί να πάρει μέρος στην έρευνά μας.

Τέλος, ο ερευνητικός μας σχεδιασμός χρειάζεται να περιλαμβάνει και τη διεξαγωγή μιας **πιλοτικής** συνέντευξης για τη βελτίωση τυχόν προβλημάτων που θα εντοπιστούν στη διαδικασία των συνεντεύξεων.

4. Διεξαγωγή της συζήτησης-συνέντευξης

Στη συνέντευξη ο ερευνητής χρειάζεται να διαθέτει την ικανότητα να **οικοδομεί**

σχέσεις εμπιστοσύνης και να δημιουργεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης, που θα κάνει τους μετέχοντες να χαλαρώνουν, να ανοίγονται και να δίνουν ειλικρινείς και πλήρεις απαντήσεις. Να ακούει τον συνομιλητή του με ενδιαφέρον, να παρακολουθεί και να αντιδρά στα λεγόμενά του κατά τρόπο τέτοιο ώστε να τον ωθεί να αποκαλύψει περισσότερες πληροφορίες, χωρίς να χάσει τον ειρμό των σκέψεων του ή να ξεφύγει από το θέμα ή να παρασυρθεί προς την κατεύθυνση που επιθυμεί ο ερευνητής. Μικρές ενθαρρυντικές εκφράσεις, διευκρινιστικές (αλλά όχι κατευθυντικές) ερωτήσεις, θετική έκφραση χειρών, ματιών και προσώπου (αλλά όχι κατευθυντικού χαρακτήρα), γενικά, η φιλική κι ανοικτή στάση βοηθούν στο να κυλήσει ομαλά μια συνέντευξη. Ο ίδιος προσπαθεί να κρατήσει τη θέση του ως εγγυητής του πλαισίου επικοινωνίας με τον ερωτώμενο, χωρίς να κρίνει ηθικά ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο τις πράξεις και τα λόγια του. Είναι ανοικτός και πρόθυμος να τον ακούσει και να τον καταλάβει και έχει απόλυτη εχεμύθεια για όλα αυτά που του εκμυστηρεύονται.

Όπως προαναφέραμε **στόχος** της συνέντευξης είναι η αποκάλυψη των απόψεων, αντιλήψεων, συμπεριφορών, στάσεων, εμπειριών, ερμηνειών κι εμπειριών του ερωτώμενου. Η διαδικασία της συνέντευξης, λοιπόν, έχει σκοπό δώσει στον ερωτώμενο τη δυνατότητα να κινηθεί σε όλο το φάσμα των πιθανών απαντήσεων, κι όχι να τον περιορίσει ή να τον εγκλωβίσει σε μια σειρά συγκεκριμένες απαντήσεις προς την κατεύθυνση που επιθυμεί ο ερευνητής.

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης ο ερευνητής χρειάζεται να προσέξει να **μην ξεφύγει από τους θεματικούς του άξονες** προκειμένου να συλλέξει τα δεδομένα που του χρειάζονται και να μπορεί στο επόμενο στάδιο να τα επεξεργαστεί με περισσότερη ευκολία. Βέβαια, η **πορεία της συνέντευξης**, σε κάποιες περιπτώσεις **δεν είναι πάντα προβλέψιμη** και τυχόν απρόβλεπτες καταστάσεις μπορεί να προκύψουν είτε από τις συνθήκες, είτε από τα υποκείμενα και τη διάθεση συνεργασίας τους, είτε από την έλλειψη επικοινωνίας με τον ερευνητή. Η συνέντευξη χαρακτηρίζεται από **ευελιξία**. Όσο αυστηρά δομημένη κι αν είναι, μπορούν να γίνουν τροποποιήσεις με βάση όσα συμβαίνουν τη στιγμή της διεξαγωγής της. Πάντα, δηλαδή, πρόκειται για μια ζωντανή διαδικασία, που λαμβάνει χώρα σε πραγματικές συνθήκες και καταστάσεις. Έτσι, σε μια συνέντευξη μπορεί να μας ενδιαφέρει να συλλέξουμε και να καταγράψουμε όχι μόνον τις απόψεις των ερωτώμενων έτσι όπως «εκείνοι /ες θα τις εκφράσουν, βασιζόμενοι /ες στις εμπειρίες τους και στις δυσκολίες που συναντούν» (Bird & συν, 1999: 152), αλλά και κάποιες απόψεις ή παράγοντες που δεν είχαν προληφθεί. Έτσι, ακόμα κι αν οι συνεντεύξεις είναι πολύ καλά σχεδιασμένες, οργανωμένες και διεξοδικές, μας δίνουν πάντα την «ευκαιρία να ακολουθήσουμε την απρόβλεπτη κατεύθυνση προς την οποία μπορεί να οδηγήσει η γνώση αυτών που απαντούν» (Bird & συν., 1999: 86).

5. Αντιμετώπιση δυσκολιών κι απρόβλεπτων καταστάσεων

Όταν μια συνέντευξη δείχνει να «κολλάει», ο ερευνητής χρειάζεται να της δώσει μια **ώθηση**, μια ανάσα σκέψης ή/και χρόνου για να αρχίσει πάλι να κυλά ομαλά. Είναι δικό του μέλημα να διευκολύνει τη συζήτηση, να ξεμπλοκάρει τον ερωτώμενο. Έτσι, η συνέντευξη μπορεί να ενισχυθεί με συμπληρωματικές ή ενθαρρυντικές ερωτήσεις, με σκοπό να ενθαρρυνθεί ή να διευκολυνθεί ο ερωτώμενος και να κυλήσει ομαλά η συνέντευξη. Στην περίπτωση αυτή ο συνεντευκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει

κάποιες επικοινωνιακές τεχνικές, όπως οι «ερωτήσεις – καθρέφτης» (αντιγυρίζουμε ως ερώτηση την απάντηση που μας έδωσε, π.χ. «εννοείς ότι », ή «αν καταλαβαίνω σωστά, μου λες ότι ...») ή η παράφραση (ρωτάμε το ίδιο πράγμα με άλλα λόγια π.χ. «θα μπορούσαμε να το πούμε κι έτσι...»). Ίσως χρειάζεται να περάσουμε στο επόμενο θέμα ή στην επόμενη ερώτηση κι αν μπορέσουμε να επανέλθουμε στο θέμα που έμεινε αναπάντητο αργότερα, σε μια πιο βολική στιγμή. Όμως, δεν πρέπει να πιέζουμε τον ερωτώμενο να δώσει απάντηση σε κάτι που συνειδητά ή ασυνείδητα αποφεύγει να θίξει!

Οι **εξωτερικές συνθήκες** μπορεί επίσης να σταματήσουν ή να διακόψουν ή και να προκαλέσουν αναβολή μιας συνέντευξης. Ο θόρυβος, ένα μικροατύχημα, ένα εξωτερικό γεγονός, μια διακοπή από τρίτους, ένα ξαφνικό νέο κτλ, ίσως προκαλέσουν ανατροπή του σχεδιασμού μας. Ο ερευνητής πρέπει να φανεί ευέλικτος και να προσπαθήσει να διορθώσει όσα είναι δυνατόν να διορθωθούν ή να βρει μια εναλλακτική λύση ή και να προσπαθήσει να μεταθέσει τη συνέντευξη κάποια άλλη στιγμή, αν είναι απαραίτητο.

Η μεγαλύτερη όμως ανατροπή έρχεται όταν λόγω κάποιου αδέξιου χειρισμού εκ μέρους του ερευνητή αλλάξει η **διάθεση του ερωτώμενου** να συνεχίσει τη συνέντευξη, π.χ. αν αισθανθεί προσβεβλημένος ή πιεσμένος ή αναγκασμένος να αποκαλύψει πράγματα που δεν επιθυμούσε. Τότε ο ερευνητής οφείλει να παραδεχτεί την πίεση που άσκησε ή το λάθος στην έκφραση κτλ και να προσπαθήσει να συνεχίσει, αποφεύγοντας να θίξει πάλι το ζήτημα που προκάλεσε τη δυσαρέσκεια του ερωτώμενου.

Κατά τη συνέντευξη

Τι κάνουμε	Τι αποφεύγουμε
■ Έχουμε φτάσει στη συμφωνημένη ώρα – ίσως και 5' νωρίτερα, για να ρυθμίσουμε τυχόν συνθήκες χώρου (π.χ. να βρούμε ένα ήσυχο και κατάλληλο τραπέζι, αν πρόκειται για καφετέρια κτλ) ■ Χαιρετούμε με μια θερμή χειραψία. ■ Τον βάζουμε να καθίσει στην καλύτερη θέση, φροντίζοντας να αποφύγουμε συνθήκες που ίσως τον κάνουν να αισθανθεί άσχημα ή και να δυσανασχετήσει (π.χ. φως που τον «τυφλώνει», ρεύματα κρύου αέρα, δυσάρεστες μυρωδιές κτλ) ■ Κρατούμε κλειστό το κινητό μας ■ Είμαστε φιλικοί, ανοικτοί και συνεργάσιμοι, μιλάμε απλά και με αμεσότητα ■ Τον κοιτούμε ευθέως στα μάτια –αλλά όχι αδιάκριτα! ■ Τον διαβεβαιώνουμε ότι ισχύει το	■ Δεν ασχολούμαστε με άσχετα θέματα (π.χ. να μιλάμε στο κινητό, να χαιρετούμε άλλα άτομα, να ψάχνουμε στην τσάντα μας κτλ) ■ Δεν κάνουμε κάτι που πιθανόν να τον ενοχλεί (π.χ. δεν καπνίζουμε, τουλάχιστον αν δεν πάρουμε την άδειά του) ■ Δεν δείχνουμε πόσο αγχωμένοι μπορεί να είμαστε ■ Δεν είμαστε υπερβολικά χαλαροί και φιλικοί, πέρα από όσο μας επιτρέπεται ■ Δεν φλυαρούμε άσκοπα για άσχετα ζητήματα ■ Δεν χρησιμοποιούμε «ξύλινη» γλώσσα, σπάνιες και λόγιες λέξεις, βαρύγδουπες εκφράσεις ■ Δεν είμαστε απορροφημένοι στο να κρατούμε σημειώσεις όση ώρα κρατά η συνέντευξη

‘συμβόλαιο’ που κάναμε στην πρώτη μας προσέγγιση ή και υπενθυμίζουμε, αν χρειάζεται, τα σημεία του ■ Τονίζουμε το σκοπό της έρευνάς μας και τη σημασία που έχει η καταγραφή της δικής του άποψης ■ Θέτουμε τις ερωτήσεις που έχουμε σχεδιάσει με απλά λόγια ■ Καθόμαστε φυσικά, άνετα, χαλαρά ■ Τηρούμε τον συμφωνημένο χρόνο διάρκειας της συνέντευξης ■ Δείχνουμε ουδέτεροι για να μην τον επηρεάσουμε, αλλά πάντα με ενδιαφέρον για την άποψή του ■ Φεύγοντας, τον ευχαριστούμε θερμά για τη συνεργασία και την προθυμία του να μας βοηθήσει στην έρευνά μας ■ Πληρώνουμε εμείς τον λογαριασμό! ■ ΕΙΜΑΣΤΕ Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ	■ Δεν προσπαθούμε να τον «αναγκάσουμε» να μας δώσει τις απαντήσεις που ίσως αναμένουμε ή επιθυμούμε ή μας βολεύουν ■ Δεν είμαστε κριτικοί, ειρωνικοί ή επιθετικοί ■ Δεν γκρινιάζουμε και δεν κατηγορούμε πρόσωπα και καταστάσεις! ■ ΔΕΝ ΥΠΟΒΑΛΛΟΥΜΕ ΤΗ ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΑΠΟΨΗ, ΜΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ Η ΔΙΚΗ ΤΟΥ!
---	--

<i>Συνέντευξη σημαίνει διάλογος, αλληλεπίδραση, επικοινωνία.</i> <i>Είναι η τέχνη να κάνεις τον άλλον να ανοίγεται και να απαντά με ειλικρίνεια</i> Σημεία κλειδιά: <u>εμπιστοσύνη</u>, <u>συνέπεια</u>, <u>ευελιξία</u>
--

6. Ανάλυση του ερευνητικού υλικού και ερμηνεία του

Η θεματική ανάλυση **κατά άξονα ενδιαφέροντος** είναι ένας τρόπος ταξινόμησης και ανάγνωσης του υλικού της συνέντευξης με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας. Η ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώνονται μέσα από διαδικασία κατηγοριοποίησης επιτρέπει τη μετατροπή του λεκτικού περιεχομένου των συνεντεύξεων σε συνοπτικά ευρήματα, τα οποία στη συνέχεια ερμηνεύονται με ποιοτικούς όρους. Τα ευρήματα όμως μπορούν και να μετατραπούν σε ποσοτικοποιημένα στοιχεία και να ερμηνευτούν αναλόγως.

Η ανάγνωση του υλικού εξαρτάται κι από τον **τρόπο της καταγραφής** του. Αν η συνέντευξη έχει μαγνητοφωνηθεί, απαιτείται η χρονοβόρα αλλά απαραίτητη διαδικασία της απομαγνητοφώνησης, που μετατρέπει τον προφορικό λόγο σε γραπτό κείμενο κι έτσι μπορεί να αναλυθεί με μεγαλύτερη συστηματικότητα. Αντίθετα, αν ο ερευνητής πρέπει να θυμάται τι ειπώθηκε ή να στηριχτεί αποκλειστικά στις σημειώσεις του, κινδυνεύει να χάσει ένα μεγάλο ποσοτικά ή/και ποιοτικά μέρος των δεδομένων που συνέλεξε από τους ερωτώμενους. Ωστόσο ίσως είναι χρήσιμο να γίνει συνδυασμός της χρήσης των σημειώσεων με το μαγνητόφωνο, διότι στις σημειώσεις μπορεί να περιέχονται πληροφορίες που δεν αποκαλύπτονται στο

απομαγνητοφωνημένο κείμενο της συζήτησης π.χ. η έκφραση του προσώπου, η στάση του σώματος, δηλαδή σημάδια της μη λεκτικής επικοινωνίας, τα συναισθήματα πριν και μετά τη συνέντευξη κτλ.

Βιβλιογραφικές πηγές

- Alrichter, H. & Porsch, P., (2001). *Οι Εκπαιδευτικοί ερευνούν το έργο τους*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Bird, M., Hammersley, M., Gomm, R., & Woods, P. (1999). *Εκπαιδευτική Έρευνα στην Πράξη, Εγχειρίδιο Μελέτης*, (μτφ. Ε. Φράγκου). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- Cohen, L., & Manion, L., (1977). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Faulkner, D., Swann, J., Baker, S., Bird, M., & Carty, J. (1999). *Εξέλιξη του παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον, Εγχειρίδιο Μεθοδολογίας*, (μτφ. Α. Ραυτοπούλου). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- Κυριαζή, Ν., (1998). *Η κοινωνιολογική έρευνα – Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις
- Πηγιάκη, Π., (1988). *Εθνογραφία Η μελέτη της ανθρώπινης διάστασης στην κοινωνική και παιδαγωγική έρευνα*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Τσουρβάκας, Γ.Ε., (1997). *Ποιοτική έρευνα – Οι εφαρμογές της στη μελέτη των μέσων μαζικής επικοινωνίας*. Αθήνα: Εκδοτικός Όμιλος Συγγραφέων Καθηγητών.
- Φίλιας, Β (2004). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και της τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*. (2^η έκδ). Αθήνα: Gutenberg